

Tradities, Trends en Toekomst: het vervolg

Eerste voortgangsrapportage over de actiepunten uit de 3^e Kustnota

20 februari 2002

Rapport RIKZ/2002.013

Tradities, Trends en Toekomst: het vervolg

Eerste voortgangsrapportage van de actiepunten uit de
3e Kustnota

20 februari 2002

Rapport RIKZ/2002.013

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Achtergrond en doelstelling	5
1.2	Aanpak	5
2	Doelstellingen van het kustbeleid	7
2.1	Inleiding	7
2.2	Doelenboom voor het kustbeleid	7
3	Ruimte voor natuurlijke processen	9
3.1	Inleiding	9
3.2	Stimuleren dynamisch beheer van de duinen	9
3.2.1	3 ^e Kustnota	9
3.2.2	Nota Natuur Bos en Landschap in de 21 ^e eeuw	9
3.2.3	Implementatie	9
4	Bestrijden van structurele erosie: effectief Dynamisch Handhaven	11
4.1	Inleiding	11
4.2	Suppleren onder water waar het kan	11
4.2.1	3 ^e Kustnota	11
4.2.2	Implementatie	11
4.3	Effectiviteit van (onderwater)suppleties	12
4.3.1	3 ^e Kustnota	12
4.3.2	Implementatie	12
4.4	Aanvulling Jaarlijkse kustmetingen met metingen op dieper water	14
4.4.1	3 ^e Kustnota	14
4.4.2	Implementatie	14
4.5	Evaluatie ligging basiskustlijn en zandbalans gehele kustzone	15
4.5.1	3 ^e Kustnota	15
4.5.2	Implementatie	15
4.6	Tienjaarlijkse correctie van parameters voor de BKL	16
4.6.1	3 ^e Kustnota	16
4.6.2	Implementatie	16
5	Anticiperen voor veiligheid op de lange termijn	17
5.1	Inleiding	17
5.2	Landelijke projecten 'Kustplaatsen' en 'Zwakke Schakels' (actiepunten 9)	17
5.2.1	3 ^e Kustnota	17
5.2.2	Implementatie	17
5.3	Indicatieve zoekgebieden voor ruimtebehoefte vanuit kustveiligheid	18
5.3.1	3 ^e Kustnota	18
5.3.2	Beleidsagenda voor de Kust	18
5.3.3	Implementatie	19
5.4	Vaststellen rode contouren rondom kustplaatsen (actiepunten 10)	19
5.4.1	3 ^e Kustnota	19
5.4.2	VIJNO en Beleidsagenda voor de Kust	20
5.4.3	Implementatie	21
5.5	Beleidslijn Buitendijkse ontwikkelingen	22
5.5.1	3 ^e Kustnota	22

5.5.2	Implementatie	22
5.6	Waterkeringsparagraaf in streek- en bestemmingsplannen	23
5.6.1	3 ^e Kustnota	23
5.6.2	Watertoets	23
5.6.3	Implementatie	23
5.7	Aanwijzen van gebieden voor jaarrond aanwezigheid en exploitatie van strandpaviljoens	25
5.7.1	3 ^e Kustnota	25
5.7.2	Implementatie	25
5.8	Reserveren zandwingsgebieden op de Noordzee	26
5.8.1	3 ^e Kustnota	26
5.8.2	Implementatie	27
6	Naar integraal kustzonebeleid	28
6.1	Inleiding	28
6.2	Formuleren van integraal kustzonebeleid	28
6.2.1	3 ^e Kustnota	28
6.2.2	Implementatie	29
6.3	Participeren in de Europese beleidsvoorbereiding	29
6.3.1	3 ^e Kustnota	29
6.3.2	Implementatie	30
7	Conclusies en aanbevelingen	31
7.1	Inleiding	31
7.2	Ruimte voor natuurlijke processen	31
7.3	Bestrijden van structurele erosie	31
7.4	Anticiperen voor veiligheid op de lange termijn	32
7.5	Naar integraal kustzonebeleid	33
8	Geraadpleegde literatuur	35

1 Inleiding

1.1 Achtergrond en doelstelling

Eind 2000 kwam de 3^e Kustnota uit. Deze nota geeft aan hoe het ministerie van Verkeer en Waterstaat met het beheer van de kustlijn en de waterkeringen wil omgaan. De 3^e Kustnota legt sterker dan de eerdere nota's de relatie tussen kustveiligheid en ruimtegebruik. Het verleden heeft geleerd dat de uitvoering van acties niet voor ieder punt even voorspoedig verliep. Om de vinger aan de pols te houden is in de 3^e Kustnota als eerste actiepunten opgenomen, dat er jaarlijks gerapporteerd wordt over de voortgang van de (overige) actiepunten.

Uit de 3^e Kustnota:

Actiepunt 1

Over de voortgang van het beleid wordt jaarlijks gerapporteerd. In deze rapportage wordt ten minste opgenomen:

- voortgang actiepunten uit deze (3^e) Kustnota;
- zandsuppleties: hoeveelheden, locatie en budget;
- aantal en aard (tijdelijk, structureel) overschrijdingen van de Basiskustlijn;
- regionale ontwikkelingen (inclusief juridisch instrumentarium en regelgeving);
- ontwikkelingen op rijksniveau.

Deze rapportage vormt de basis voor het overleg tussen de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat en de voorzitters van de Provinciale Overlegorganen Kust.

Trekker: ministerie van Verkeer en Waterstaat

Partners: provincies, waterschappen en gemeenten

Terugmelding: jaarlijks

De evaluatie van het beleid 'Dynamisch Handhaven' leveren acties op die door een of meer partners in de kustzone (rijk, provincie, gemeente en waterschap) zullen worden opgepakt. Voor elke actie is een trekker genoemd waarvan een inspanning wordt verwacht.

Bewaking van de algehele voortgang van de acties ligt bij het ministerie van Verkeer en Waterstaat. De Provinciale Overlegorganen voor de kust adviseren het ministerie over het kustbeleid. In dit overlegorgaan vindt ook de afstemming plaats tussen de verschillende partners in de kustzone. Aangegeven is wanneer de actie gereed zal zijn of – als dat niet van toepassing is – wanneer wordt teruggemeld over de voortgang. Jaarlijks zal overleg plaatsvinden tussen het ministerie van Verkeer en Waterstaat en de voorzitters van de Provinciale Overlegorganen voor de Kust, over de ontwikkelingen in de kust(zone) en van het kustbeleid.

De voorliggende rapportage beschrijft en evalueert de voortgang van het uitvoeren van het beleid van de 3^e Kustnota in het jaar 2001. Het rapport wordt aangeboden aan de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat. Mede op basis van deze rapportage worden onderwerpen geselecteerd waarover nadere afstemming tussen het rijk en de regio nodig is. Deze onderwerpen worden ingebracht in het jaarlijkse overleg tussen de staatssecretaris en de voorzitters van de Provinciale Overlegorganen voor de Kust (POK's).

1.2 Aanpak

Het uitvoeren van actiepunten vindt vooral plaats via projecten. Deze rapportage is voor een groot deel samengesteld uit teksten die de trekkers van deze projecten hebben aangeleverd. In deze eerste voortgangsrapportage over

het kustbeleid is ervoor gekozen om alle actiepunten die in de 3^e Kustnota genoemd worden te laten terugkomen. De actiepunten zijn breed opgevat en ook overige relevante informatie is opgenomen.

2 Doelstellingen van het kustbeleid

2.1 Inleiding

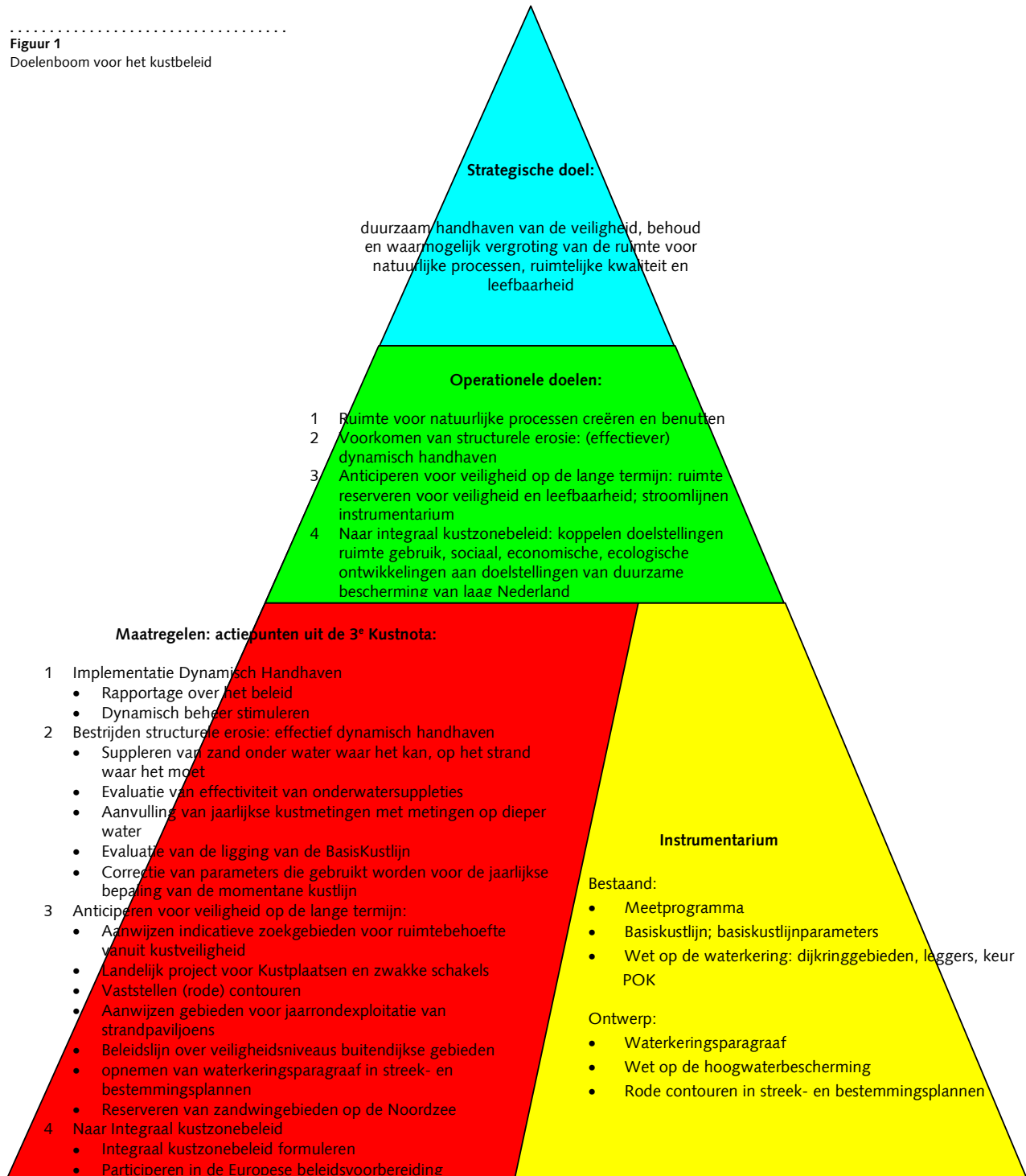
In dit hoofdstuk wordt een toelichting gegeven over de beleidsdoelen van het kustbeleid. Dit wordt gedaan aan de hand van de zogenaamde doelenboom, zoals deze veel wordt toegepast in beleidsevaluaties.

2.2 Doelenboom voor het kustbeleid

Bij de uitwerking van beleidsdoelen wordt in het algemeen volgens een hiërarchie gewerkt, waarbij strategische doelen, via operationele doelen naar concrete maatregelen en acties worden vertaald. Figuur 1 geeft de "doelenboom" voor het kustbeleid. Deze is samengesteld op basis van de 3^e Kustnota. De indeling van deze voortgangsrapportage is gebaseerd op de volgende vier operationele doelen van het kustbeleid:

- Creëren en benutten van natuurlijke processen;
- Bestrijden van structurele erosie: effectief dynamisch handhaven;
- Anticiperen voor veiligheid op de lange termijn;
- Naar integraal kustzone beleid.

.....
Figuur 1
 Doelenboom voor het kustbeleid

3 Ruimte voor natuurlijke processen

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk gaat in op de voortgang van het beleid om ruimte voor natuurlijke processen te creëren en te benutten. Door meer ruimte te geven aan natuurlijke processen in de zeereep (dynamisch duinbeheer) ontstaat een dynamischer kust. Veiligheid wordt hier gecombineerd met natuurontwikkeling.

3.2 Stimuleren dynamisch beheer van de duinen

3.2.1 3^e Kustnota

Actiepunt 2

Dynamisch beheer van de duinen wordt verder gestimuleerd. Het initiatief ligt bij terrein- en waterkeringbeheerders.

Trekker: terrein- en waterkeringbeheerders

Partners: ministerie van Verkeer en Waterstaat, ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, provincies en natuurbelangenorganisaties

Terugmelding: jaarlijks

De 3^e Kustnota stelt dat dynamisch beheer van de duinen een voorwaarde is voor herstel en vergroting van een veerkrachtige kust. Komende jaren wordt het dynamisch beheer van de duinen voortgezet en (waar mogelijk) uitgebreid. Het initiatief ligt hiervoor bij de terrein- en waterkeringbeheerders. De verwachting is dat verkenningen voor de volgende concrete plannen volgen voor de Hollandse kust: uitbreiding van dynamisch duinbeheer, behalve bij smalle duinen en badplaatsen; op Texel: uitbreiding dynamisch duinbeheer langs grootste deel van de kust en op Goeree: uitbreiding dynamisch duinbeheer over hele kust van Goeree.

3.2.2 Nota Natuur Bos en Landschap in de 21^e eeuw

Ook het ministerie van LNV heeft een dynamische kust opgenomen in de doelstellingen van het beleid. In de Nota Natuur, Bos en Landschap in de 21^e eeuw 'Natuur voor mensen, mensen voor natuur' (NBL21) is als taakstelling opgenomen 'een aanzienlijke versterking van de natuurlijke dynamiek van de kust van Noordzee en Waddenzee in 2010'.

3.2.3 Implementatie

Uit een enquête onder beheerders die de Stichting Duinbehoud en de Unie van Waterschappen in 2001 uitvoerden, volgt dat dynamisch duinbeheer zich nog steeds langzaam uitbreidt. Er zijn sinds de vorige evaluatie in september 1999 enkele locaties met dynamisch duinbeheer bijgekomen en het areaal dynamisch beheerde kust is met enkele kilometers toegenomen. Daarnaast zijn er afspraken tussen de waterkeringbeheerder, natuurterreinbeheerder en eventueel andere belanghebbende partijen vastgelegd in convenanten dan wel beheersafspraken.

Ondanks de toename van dynamisch duinbeheer, zijn nog niet alle mogelijkheden benut. De oorzaak hiervoor lijkt vooral organisatorisch van aard.

Hoewel in de 3^e Kustnota is aangegeven dat terrein- en waterkeringbeheerders hiervan de trekker zijn, is er nog regelmatig discussie over wie het initiatief moet nemen om een gezamenlijk, integraal duinbeheer te ontwikkelen. Dit hangt mede samen met de strikte scheiding van taken en verantwoordelijkheden in de kust: strand (waterschappen, gemeenten en RWS), zeereep/waterkering (waterschappen), duinen (natuurterreinbeheerder).

Monitoring en evaluatie

De meeste beheerders monitoren morfologische veranderingen, om de veiligheid van het achterland te waarborgen.

Voor enkele afzonderlijke projecten, zoals de Kerf tussen Bergen aan zee en Schoorl vindt ook ecologische monitoring plaats. Dit is echter lang nog niet overal van de grond gekomen. Dit betekent dat de integrale effecten van dynamisch duinbeheer niet goed kunnen worden bepaald.

4 Bestrijden van structurele erosie: effectief Dynamisch Handhaven

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de voortgang van acties op het gebied van het bestrijden van structurele erosie van de kust. Uitgangspunt is dat het beleid van 'Dynamisch Handhaven' wordt voortgezet. De komende jaren worden mogelijkheden benut om het dynamisch handhaven van de kustlijn efficiënter uit te voeren. Richting gevend is daarbij het instandhouden van voldoende zandbuffers in dieper en ondiep water door middel van suppleties onder water en op het strand.

4.2 Suppleren onder water waar het kan

4.2.1 3^e Kustnota

Actiepunt 3

Suppleren van zand onder water waar het kan, op het strand waar het moet.

Trekker: ministerie van Verkeer en Waterstaat

Partner(s): provincies, waterschappen en gemeenten

Terugmelding: jaarlijks

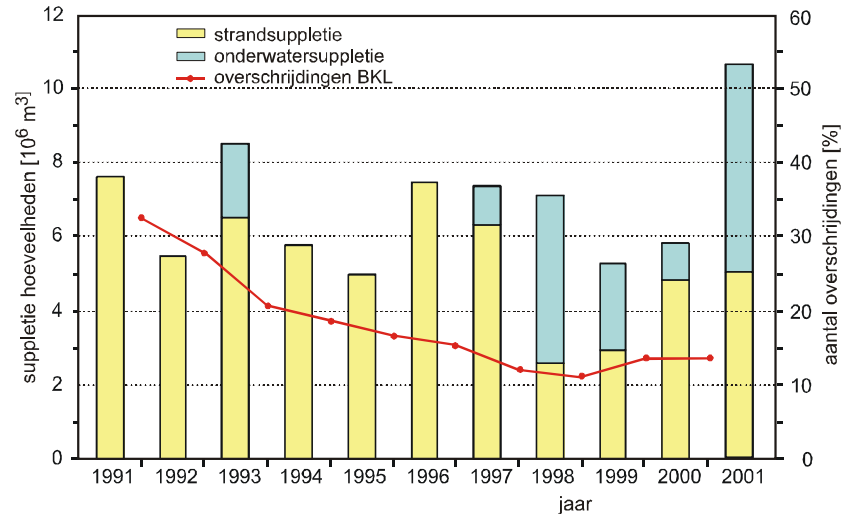
De rijksoverheid heeft de taak om de structurele kustachteruitgang te stoppen, om zo de functies en waarden van het duingebied duurzaam te behouden. Sinds in 1990 de Basiskustlijn (BKL) is vastgesteld, wordt deze gehandhaafd door middel van zandsuppleties. Daarbij staan ontwikkelingen in de ondiepe kustzone (tussen NAP +3 en -6 m) over relatief kleine tijdschaal (tot 10 jaar) centraal.

Sinds 1995 zijn behalve suppleties op het strand ook suppleties onderwater uitgevoerd, met het oog op het op peil houden van de zandvoorraad in de ondiepe kustzone. Hierbij wordt het zand op enig afstand zeewaarts van de laagwaterlijn aangebracht. Onderwatersuppleties veroorzaken minder overlast voor de recreatie dan strandsuppleties. Verwacht wordt dat onderwatersuppleties goedkoper zijn. Onderwatersuppleties zijn echter niet altijd en overal toepasbaar.

4.2.2 Implementatie

Om goedkoper en meer met de natuur mee te werken wordt de laatste jaren zo veel mogelijk op de onderwateroever gesuppleerd. Van 1991 tot en met 2001 is 65 miljoen m³ zand gesuppleerd. Hiervan is 11 miljoen m³ (15%) op de onderwateroever gesuppleerd. De laatste jaren neemt het aandeel onderwatersuppleties toe (zie figuur 2).

Figuur 2
Jaarlijkse suppletiehoeveelheden en BKL-overschrijdingen sinds 1991

4.3 Effectiviteit van (onderwater)suppleties

4.3.1 3^e Kustnota

Actiepunt 4

Evaluatie van de effectiviteit van onderwatersuppleties. Het streven is dit type suppleties vaker in te zetten (actiepunt 3). De methode is echter nog relatief jong, zodat monitoring en evaluatie belangrijk blijven.

Trekker: ministerie van Verkeer en Waterstaat

Partner(s): provincies, waterschappen en gemeenten

Gereed: 2004

4.3.2 Implementatie

Kustlijnhandhaving

De ervaring met zandsuppleties beperkt zich momenteel nog tot de relatief kleinschalige aanpak van het handhaven van de kustlijn, in de ondiepe kustzone (tussen NAP +3 en -6 m) met voornamelijk strandsuppleties. Een evaluatie van specifieke onderwatersuppleties is in 2004 gereed.

De ervaring met 10 jaar 'Dynamisch Handhaven' leert dat de kustachteruitgang met zandsuppleties kan worden gestopt. Slechts op enkele locaties in Zeeland (Onrustpolder, Noord-Beveland en Zuidwest-Walcheren) met zeer steile onderwateroevers waar geulen dicht onder de kust komen, bestaat er zorg over de toepasbaarheid van de methode (zie paragraaf 4.3.3).

In erosiegebieden zijn de tekorten in de zandbalans van de ondiepe zone aangevuld. Zandsuppleties waarborgen de benodigde ruimte voor de diverse kustfuncties.

Hoewel het aantal overschrijdingen afneemt, wordt de BKL nog in ca 10% van het aantal meetraaien overschreden (figuur 2). Er zal altijd een klein percentage overschrijdingen plaats blijven vinden. Een van de oorzaken hiervoor is de grilligheid van het kustgedrag op raainiveau, waarbij vaak dynamiek wordt toegelaten zolang de veiligheid tegen overstroming niet in gevaar komt. Andere oorzaak is dat de uitvoering van suppleties op raainiveau niet kosteneffectief is. Verspreid voorkomende overschrijdingen hebben een lagere prioriteit dan aaneengesloten overschrijdingstrajecten of raavakken waar de sterkte van de duinwaterkering in het geding dreigt te komen.

De invloed van zandsuppleties op de breedte van de recreatiestranden is gering. Gemiddeld over de kustvakken waarin de meeste recreatie is geconcentreerd, nam de strandbreedte tussen 1990 en 1998 met gemiddeld 10 meter toe. Deze toename werd in de loop van de tijd geleidelijk minder. Oorzaak hiervan is dat het duinfront sinds 1990 gemiddeld met 1,2 meter per jaar zeewaarts is verplaatst (door aanstuiving, de aanleg van banketten tegen het duinfront en het uitblijven van hevige stormen).

De programmering van de suppleties is kosteneffectief. Slechts op enkele locaties in Noord-Holland moeten tussentijdse, relatief dure suppleties worden uitgevoerd omwille van de smalle waterkering en/of de veiligheid bij badplaatsen. In Zeeland is dit ook incidenteel voorgevallen.

Toetsingsmethode

De methodiek van de jaarlijkse BKL-toetsing werkt en is een goede basis voor het jaarlijks opstellen van het suppletieschema en voor de periodieke evaluatie van de beleidsuitvoering. Bij het vaststellen van de BKL en bij het omgaan met de toetsingsresultaten treden regionale verschillen naar voren. Zolang de regionale verschillen niet tot ongewenste ontwikkelingen leiden, is dit geen probleem. Het rijk wil hiervoor een afweegkader opstellen ter bevordering van een landelijke afstemming en communicatie. Dit afweegkader zal bij de volgende evaluatie van de BKL (in 2006 gereed) toegepast worden.

Monitoring en evaluatie

De regionale directies geven vorm aan het monitoringprogramma van onderwatersuppleties, in overleg met de eindgebruikers van deze data (in het kader van onderzoek, BKL-toetsing of beleidsevaluatie). De metingen zijn een onderdeel van de begroting voor de suppleties. De eerste evaluatie zal gereed zijn in 2004 en zich richten op de effectiviteit van suppleties voor de kustlijnhandhaving. Hierbij worden verschillende soorten suppleties (qua ontwerp en omgevingscondities) met elkaar vergeleken. Daarnaast worden aspecten als de ontwikkeling van de strandbreedte en de mogelijke invloed op bestaande havens en haventoeegangen onderzocht. De effecten van onderwater suppleties op de zandbalans van het gehele kuststelsel worden niet meegenomen; dat is onderdeel van de evaluatie van de zandbalans van het gehele kuststelsel (par. 4.5).

Nieuwe suppletie methoden: geulwandsuppletie

Onderwatersuppleties worden thans alleen op flauwe kusten toegepast. Er zijn nog geen ervaringen met suppleties op steile oevers langs getijgeulen, zogenaamde geulwandsuppleties. Om inzicht te krijgen in het gedrag en de effectiviteit van een dergelijke methode wordt in het kader van het landelijk onderzoeksprogramma KUST2005 een proef uitgevoerd. Resultaten van het onderzoek naar de effectiviteit van de geulwandsuppletie zijn te verwachten in 2004, gekoppeld aan de evaluatie van onderwatersuppleties.

Verbetering contracten

Voor de meeste suppleties worden jaarlijkse aparte contracten opgesteld tussen RWS en aannemers. Het voordeel van zogenaamde 'optiecharter'-contracten is al eerder aangetoond (zie 3^e Kustnota). Van meerjarencontracten werd verwacht, dat de langere uitvoeringstijd (de aannemer kan in de winterperiode doorwerken) een voordeel zou zijn. Directie Noord-Holland heeft een proef gedaan met een driejarige uitbesteding, lopende van 1998 tot en met 2000. Directie Zeeland heeft een tweearig contract opgesteld voor 1999 en 2000. Gebleken is echter dat deze contracten te star zijn en zeker niet goedkoper.

Besloten is dat jaarlijks een Strategisch Meerjarenplan Baggeren wordt opgesteld door de betrokken Rijkswaterstaat diensten (Regionale directies en RIKZ). In april 2002 zal het eerste plan zijn opgesteld.

4.4 Aanvulling Jaarlijkse kustmetingen met metingen op dieper water

4.4.1 3^e Kustnota

Actiepunt 5

De jaarlijkse kustmetingen worden aangevuld met metingen op dieper water. Ter compensatie zal het aantal metingen in het ondiepe deel van de kustzone, in gebieden met geringe dynamiek (weinig jaarlijkse veranderingen) worden verminderd.

Trekker: ministerie van Verkeer en Waterstaat

Partner(s): provincies, waterschappen en gemeenten

Gereed: 2004

De jaarlijkse metingen van het kustprofiel (vooroever, strand en duin) vormen de basis voor de toetsing van de kustlijn en het opstellen van het suppletieschema. Om de zandverliezen in dieper water zo betrouwbaar en efficiënt mogelijk te compenseren zullen de jaarlijkse kustmetingen worden aangevuld met metingen in dieper water. In het ondiepe deel van de kustzone van de stabiele kustvakken zullen de metingen geëxtensiverd worden.

Historische data worden verder geanalyseerd om de onzekerheden te verkleinen.

Het is belangrijk dat de metingen correct zijn en tijdig beschikbaar zijn.

4.4.2 Implementatie

Voor Noord-Nederland en Noord-Holland is het programma van de vaklodgingen aangepast, zodanig dat de NAP -20 meter dieptelijn zich in het meetgebied bevindt. Voor Zeeland en Zuid-Holland wordt in 2002 geïnventariseerd waar het programma moet worden aangepast. Met ingang van 2003 (of mogelijk nog in 2002) worden de veranderingen ingevoerd. De aanpassing van de frequentie of ruimtelijke dichtheid van de metingen voor de kustlodgingen, ter compensatie van de uitbreiding van het meetprogramma naar dieper water, is nog niet ingevoerd. De evaluatie van het fysische meetprogramma die wordt afgerond in juni 2002, moet hierover definitief uitsluitsel geven. Bij deze beslissing wordt de reactie van de regionale directies meegenomen.

Hoogtemetingen

Iedere twee jaar vinden hoogtemetingen plaats via laser-altimetrie. Over de vereiste meetfrequentie verschillen de meningen. Sommige kustdirecties geven aanvullende meetopdrachten, om jaarlijks de beschikking te hebben over de actuele hoogteligging van strand en duinen. Dit leidt tot problemen met de planning en tot extra kosten. Directie Noord-Holland onderzoekt momenteel het effect van één jaar oude dan wel actuele hoogten op de toetsingsresultaten van de momentane kustligging.

De tijdigheid van metingen blijft een belangrijk aandachtspunt. Een terugkerende klacht is dat de metingen ten behoeve van de toetsing van de BKL te laat geleverd worden.

Nieuwe methodieken

Voor de lodgingen wordt een nieuwe plaatsbepalingsmethode ingevoerd.

Hiermee wordt de oude methode om de gemeten diepte onder het schip om te rekenen naar de diepte t.o.v. NAP (waterstandsreductie) overbodig. Belangrijk

voordeel van de nieuwe methode is dat voor de inzinking van het schip (squat) impliciet wordt gecorrigeerd. Aangezien dit in het verleden met de oude methode niet gebeurde, betekent dit echter wel een trendbreuk in de meetreeksen. Het systematische verschil tussen de oude en nieuwe methode wordt op voorhand geschat op 2 dm. In 2001 zijn enkele eerste verkenningen gedaan naar het werkelijke verschil. Op grond hiervan lijkt een uitgebreid (landelijk) vervolgonderzoek noodzakelijk.

In 2001 is een onderzoek gestart om een Integraal flexibel meetsysteem te realiseren. Doel hiervan is om zowel technische als organisatorische knelpunten aan te pakken.

4.5 Evaluatie ligging basiskustlijn en zandbalans gehele kustzone

4.5.1 3^e Kustnota

Actiepunt 6

Elke vijf jaar wordt de ligging van de Basiskustlijn geëvalueerd. Tevens worden de veranderingen van de zandbalans in dieper water geanalyseerd en geëvalueerd. Dit ter controle van de effectiviteit van de suppleties die de verliezen op dieper water compenseren.

Trekker: ministerie van Verkeer en Waterstaat

Partner(s): provincies, waterschappen en gemeenten

Gereed: 2001, 2006, 2011, ...

Een belangrijk instrument voor de uitvoering van het beleid is de basiskustlijn (BKL). Het instrument heeft zich in de praktijk bewezen als hulpmiddel om de zandvoorraad in de ondiepe (tussen NAP +3 en -6m) kustzone te handhaven. De methodiek waarmee de kustlijnligging wordt berekend, biedt de mogelijkheid om rekening te houden met lokale omstandigheden zoals kleinschalig cyclisch gedrag van de kustlijn. Lokaal kan de BKL landwaarts worden verlegd, waardoor fluctuaties van de kust mogelijk worden. Voorwaarde is dat er geen zwaarwegende belangen in het geding zijn en verlegging past bij de doelstelling 'dynamisch handhaven'. Momenteel wordt met deze fluctuaties (natuurlijk herstelvermogen van de kust), met name over langere perioden (decennia), niet altijd rekening gehouden.

4.5.2 Implementatie

Vijfjaarlijkse evaluatie van de ligging van de BKL

In 2000 hebben de POK's hun adviezen over de ligging van de BKL uitgebracht. Deze adviezen zijn niet eensluidend. Deels is dit het gevolg van regionale verschillen in kustontwikkeling. Een andere reden is dat er verschillende visies bestaan in het gebruik van de BKL (signaleringsmiddel of interventiemiddel).

In het advies dat momenteel bij de minister in behandeling is, is aangegeven dat de door de POK's voorgestelde wijzigingen in de ligging van de BKL kunnen worden overgenomen met twee uitzonderingen. Het gaat hierbij om het landwaarts verleggen van de vastgestelde BKL ter hoogte van Callantsoog (omdat deze landwaartse verschuiving naar verwachting op relatief korte termijn weer ongedaan gemaakt zou moeten worden ten gevolge van zeespiegelstijging) en om het voorstel voor het toepassen van de BKL-methodiek voor de Deltadammen in Zeeland. Hiervoor zouden eerst de doelen en eventuele consequenties duidelijker in beeld moeten worden gebracht.

Zandbalans van de gehele kustzone

Ondanks suppleties in de ondiepe zone blijkt de zandbalans van het kuststelsel als geheel op jaarbasis nog tussen 1 en 5 miljoen m³ zand te kort te komen. Een veilige en veerkrachtige kust vereist dat over langere tijd- en grotere ruimte schaal de totale zandvoorraad op peil blijft.

De zandbalans van de kust als geheel (tussen NAP +3 en -20 m) vormt een belangrijke graadmeter voor het beleid 'dynamisch handhaven' op grotere schaal. Of het budget dat vanaf 2001 voor compensatie van zandverliezen op dieper water inderdaad voldoende is, kan pas worden vastgesteld als er voldoende metingen beschikbaar zijn tot een diepte van NAP -20 m om trendmatige veranderingen vast te kunnen stellen. In 2005 wordt een eerste indicatie gegeven.

4.6 Tienjaarlijkse correctie van parameters voor de BKL

4.6.1 3^e Kustnota

Actiepunt 7

Elke tien jaar worden de parameters gecorrigeerd voor zeespiegelstijging. Het betreft de parameters die worden gebruikt bij de jaarlijkse vaststelling van de (momentane)kustlijn.

Trekker: ministerie van Verkeer en Waterstaat

Partner(s): provincies en waterschappen

Gereed: 2011, ...

Een belangrijk instrument voor de uitvoering van het beleid is de BKL. Het instrument heeft zich in de praktijk bewezen als hulpmiddel om de kustlijn te handhaven. Wel dienen de parameters duinvoetligging en laagwaterlijn, die worden gebruikt om jaarlijks de ligging van de kustlijn vast te stellen, elke tien jaar te worden aangepast aan bijvoorbeeld de zeespiegelstijging.

4.6.2 Implementatie

In het rekenmodel waarmee de kustlijn jaarlijks wordt getoetst worden verschillende rekenparameters gebruikt. Als deze worden gecorrigeerd voor zeespiegelstijging, wordt verwacht dat de jaarlijkse suppletiehoeveelheden structureel met 0 – 4% toenemen. Momenteel wordt ook onderzocht of er correcties moeten worden aangebracht in verband met veranderingen in meettechnieken en NAP. Over de resultaten hiervan zal in 2002 worden gerapporteerd.

In 2011 zal voor de eerste maal een correctie voor zeespiegelstijging worden doorgevoerd in de methode van toetsing aan de BKL.

5 Anticiperen voor veiligheid op de lange termijn

5.1 Inleiding

De druk op de kust zal toenemen. Er zal meer ruimte nodig zijn om de waterkeringen bestand te maken tegen effecten van klimaatverandering en bodemdaling, terwijl er door economische expansie direct achter de waterkeringen steeds minder ruimte beschikbaar is. Bij een stijgende zeespiegel zullen steeds meer economische en andere belangen in de gevarenzone liggen, waar kustafslag tot schade leidt.

Doelstelling van het kustbeleid is om op deze ontwikkelingen te anticiperen en onze kust ook op lange termijn veilig te houden. Omdat dit een duidelijke relatie heeft met andere functies van de kust, worden de beschreven actiepunten door verschillende partijen opgepakt en getrokken.

Dit hoofdstuk beschrijft eerst de stand van zaken rond de Beleidsagenda voor de Kust, omdat dit project aan verschillende actiepunten invulling geeft.

5.2 Landelijke projecten 'Kustplaatsen' en 'Zwakke Schakels' (actiepunt 9)

5.2.1 3^e Kustnota

Actiepunt 9

Landelijke projecten 'Kustplaatsen' en 'Zwakke schakels' [worden gestart] waarin opgenomen een uitwerking van de ruimtebehoefte in kustplaatsen en risicobeheersing.

Trekker: ministerie van Verkeer en Waterstaat

Partner(s): rijk, provincies, gemeenten, waterschappen

Gereed: 2001

De projecten over Kustplaatsen en Zwakke schakels moeten invulling geven aan:

- *bewustwording van actuele en toekomstige risico's, besluitvorming over maatschappelijk geaccepteerde kans op schade, risiconiveaus, mogelijke oplossingsrichtingen en voorwaarden waaronder gebouwd mag worden en de bestuurlijke verantwoordelijkheden;*
- *ruimtereservering achter de smalle duinen en dijken voor toekomstige versterkingen (actiepunt 8). In deze ruimte mogen activiteiten niet belemmerend zijn voor de waterkerende functie. Specifieke functiecombinaties zijn wel mogelijk.*

5.2.2 Implementatie

De landelijke projecten 'kustplaatsen' en 'zwakke schakels', die in de 3^e Kustnota zijn aangekondigd, zijn opgenomen in de Beleidsagenda voor de Kust 'Naar integraal Kustzonebeleid', waaraan gewerkt werd in een project met de werktitel Kustbewust. Deze Beleidsagenda zet de agenda voor rijk voor het komende jaar. Deze is opgesteld in nauwe samenwerking met de andere departementen (VROM, LNV, EZ) en de andere overheden (kustprovincies en -gemeenten, waterschappen) die bij de kust betrokken zijn. Hoofddoel is 'Veiligheid met Ruimtelijke Kwaliteit'.

Er worden drie gebieden aangemerkt als grote zwakke schakels, zowel in de zin van kustveiligheid als van de ruimtelijke kwaliteit: West-Zeeuwsch-Vlaanderen, Hoek van Holland – Kijkduin en de Kop van Noord-Holland. Met de planstudie om te komen tot een gebiedsgerichte aanpak van deze gebieden wil het rijk nog in 2002 een start maken.

Voor overige zwakke schakels hebben de provincies de regie over de uitwerking. Na eventuele nadere verkenningen, zoals die door de provincies Noord- en Zuid-Holland zijn uitgevoerd in het kader van Kustvisie 2050 en voor Zeeuwsch-Vlaanderen in het kader van de gebiedsgerichte aanpak, kan begonnen worden met een planstudiefase, waarna na besluitvorming tot uitvoering kan worden over gegaan.

Voor de kustplaatsen streeft het rijk naar handhaving van de afslaglijnen op de huidige positie, zoveel mogelijk door toepassing van megasuppleties (zand). De wijze van uitvoering en de haalbaarheid en handhaafbaarheid zijn onderwerp van vervolgonderzoek. Het rijk wil voor enkele kustplaatsen een pilot starten om de consequenties (ruimtelijk, financieel, etc) in beeld te brengen van het handhaven van de afslaglijnen in kustplaatsen. Daarnaast is het rijk van plan om in 2003 een experiment uit te voeren met een grootschalige zandsuppletie voor een van de kustplaatsen.

Een gezamenlijk experiment met grootschalige suppletie, eventueel gekoppeld met een proef met grootschalige zandwinning, zou een brug kunnen slaan tussen het kusthandhavingsbeleid op grote tijd- en ruimte schaal en het voorstel voor voedingsbanken van de provincies Noord- en Zuid-Holland.

5.3 Indicatieve zoekgebieden voor ruimtebehoefte vanuit kustveiligheid

5.3.1 3^e Kustnota

figuur 3

Zoekgebieden voor reservering van ruimte ten behoeve van de veiligheid ter plekke van potentieel zwakke schakels langs de kust

Actiepunt 8

Indicatieve zoekgebieden aanwijzen voor de ruimtebehoefte vanuit kustveiligheid, rekeninghoudend met klimaatverandering (zeespiegelstijging, zwaardere stormen). Het rijk verankert de principes en de provincie heeft het voortouw bij de uitwerking.

Trekker: rijk en provincies

Partner(s): rijk, provincies, gemeenten, waterschappen

Gereed: 2001

De kust zal nu en op de lange termijn duurzame veiligheid moeten kunnen blijven bieden aan laag Nederland. Dit kan betekenen dat op termijn sterkere (hogere en bredere) waterkeringen nodig zijn. Van specifieke betekenis zijn de zoekgebieden voor reservering van ruimte bij smalle dijken en duinen, de toekomstige 'zwakke schakels' (figuur 3). Een eerste indicatie leert dat hiervoor circa 1000 hectare nodig is. Op korte termijn wordt in de projecten 'Kustplaatsen' en 'Zwakke schakels' onderzocht wat de mogelijkheden zijn om deze reservering van ruimte verder in te vullen, bijvoorbeeld met een daadwerkelijke (land- of zeewaartse) verbreding van de duinzone.

5.3.2 Beleidsagenda voor de Kust

De Beleidsagenda voor de Kust geeft een prioritering van indicatieve zoekgebieden, evenals een stappenplan en afweegkader voor maatregelen ter verbetering van deze gebieden.

In de loop van 2001 is het traject van de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening (VIJNO) en het Tweede Structuurschema Groene Ruimte (SGR2) benut om, waar mogelijk, de eerste resultaten van het project voor de Beleidsagenda voor de Kust te vertalen in beleid. Daarbij gaat het met name om de verankering van

de landwaartse reservering voor 200 jaar zeespiegelstijging (Kustfundament) in het ruimtelijk orderingsbeleid en om nadere uitspraken te doen over de prioritering van de aanpak van de zwakke schakels.

5.3.3 Implementatie

Provincie Noord- en Zuid-Holland

Het eindrapport van de Visie Hollandse kust 2050 bevat een overzicht van de toestand van de Hollandse kustzone. Het rapport geeft aan dat de problematiek, de oplossingen, de in het geding zijnde waarden en de urgenties divers van aard zijn en per kustvak verschillen. Zowel zeewaarts gerichte als landwaarts gerichte oplossingen behoren tot de mogelijkheden. Grootschalige oplossingen voor de totale problematiek voor de lange termijn zijn niet nodig en niet gewenst.

Er zijn locaties waar al tussen nu en 50 jaar maatregelen nodig zijn voor de beveiliging van het achterland. Voor Noord-Holland gaat het hierbij om de Helderse Zeewering, de smalle duinenrij in de Kop van Noord-Holland (o.a. Callantsoog) en de Hondsbossche Zeewering. Voor Zuid-Holland gaat het om Noordwijk (gedeeltelijk), Katwijk, Scheveningen (gedeeltelijk), het Westland en de Kop van Goeree met het Flaauwe Werk. Voor de overige kustdelen is pas op langere termijn een veiligheidsprobleem te verwachten.

Uit het rapport blijkt dat met name de bebouwing aan de zeezijde van de zeewering risico loopt, in badplaatsen met boulevardbebouwing.

Provincie Zeeland

Het Zeeuws Overlegorgaan Waterkeringen (het Zeeuwse POK) zal begin 2003 de zoekgebieden voor reservering van ruimte voor veiligheid aanwijzen, bij de vaststelling van het nieuwe Zeeuwse Kustbeleidsplan. Vooruitlopend daarop heeft het Waterschap Zeeuwse eilanden, via vaststelling van de keurbegrenzingsen voor Walcheren, Noord-Beveland en Schouwen al aangegeven welke ruimte vereist is om de duin- of soms dijkwaterkering aan te passen aan het vereiste profiel met 200 jaar zeespiegelstijging (ongunstige scenario). Dit benodigde profiel leidt nog niet overal tot een 'robuuste' waterkering. Voor de zuidwestkust van Walcheren wordt in het kader van de 'Regiovisie Walcheren 2000+' verkend waar een concept 'robuuste duinen' met bijbehorende extra ruimtereservering en inrichting tot de mogelijkheden behoort.

Voor de kust van West-Zeeuwsch-Vlaanderen vindt een dergelijke verkenning plaats bij de opstelling en uitwerking van een regionaal Gebiedsprogramma onder auspiciën van de Gebiedscommissie.

5.4 Vaststellen rode contouren rondom kustplaatsen (actiepunt 10)

5.4.1 3^e Kustnota

Actiepunt 10

Contouren (rode) vaststellen rondom kustplaatsen en opnemen in streek en bestemmingsplannen. Input hiervoor zijn de uitkomsten van het project Kustplaatsen

Trekker: provincie
Partner(s): rijk, gemeenten, waterschappen
Gereed: 2002

Bebouwing van permanente aard kan een obstakel vormen voor een duurzame bescherming tegen overstroming door de zee en voor een zo natuurlijk mogelijke kustontwikkeling. Een versnelde stijging van de zeespiegel maakt dit vraagstuk alleen maar nijpender.

De kracht van de Nederlandse kust zit in de afwisseling en de natuurlijkheid. Om recht te doen aan gemaakte beleidskeuzen (dynamisch handhaven, maar ook kwaliteitsverbetering in kustplaatsen), om gesteld te staan voor toekomstige ontwikkelingen (zeespiegelstijging en toenemend kustafslagrisico) en om de kwaliteiten van de kust te versterken is een zonerings van de kustzone gewenst. Door middel van [rode] contouren wordt onderscheid gemaakt tussen bebouwde en niet-bebouwde gebieden. Als de [rode] contouren in streek- en bestemmingsplannen zijn vastgelegd, vervalt voor die gebieden het interimbeleid van de vierde Nota waterhuishouding (1998).

5.4.2 VIJNO en Beleidsagenda voor de Kust

In deel 1 van de VIJNO is aangegeven dat gebieden waar bebouwing de waterhuishouding ernstig zou verstoren niet in aanmerking komen voor uitbreidingen. Op of buiten de waterkering wordt rekening gehouden met de risico's van afslag (kustzone) of overstroming (rivieren). In de kustzone en het rivierengebied stellen gemeenten en provincies de rode contouren in goed overleg met het rijk vast. Verdere uitwerking van het rode-contourenbeleid met betrekking tot de kust in de VIJNO sluit aan bij de Beleidsagenda voor de Kust.

Bepaling van rode contouren

Rode contouren leggen vast welke ruimte de komende tien jaar beschikbaar is voor verstedelijking. Voor de exacte ligging van deze contouren doen gemeenten op basis van provinciale of regionale structuurvisies een voorstel. De rode contouren worden uiterlijk in 2005 in het provinciale streekplan of het regionaal structuurplan vastgelegd, waarna ze alleen kunnen worden verlegd via een herziening van streek- of structuurplan. Als provincies of kaderwetgebieden de rode contouren niet of niet tijdig in streekplannen of regionale structuurplannen vastleggen, zal het rijk zijn verantwoordelijkheid nemen en de contouren zelf bepalen.

Bij het vaststellen van de rode contouren moet onder meer aan de volgende criteria worden voldaan:

- In gebieden die op termijn nodig zijn om de zeewering op peil te houden, geldt de bestaande bebouwingsgrens als rode contour; eventuele uitbreidingen mogen de waterhuishouding niet nadelig beïnvloeden (bijvoorbeeld door een verhoogd risico van kustafslag, verminderde veiligheid, wateroverlast, bodemdaling, verslechterende waterkwaliteit, aantasting van drinkwatervoorziening en verdroging van natuurgebieden).
- Benutting van het bestaand bebouwd gebied gaat vóór uitbreidingen. Bijzondere stedenbouwkundige, cultuurhistorische en groene kwaliteiten in het bebouwd gebied mogen daarbij niet worden aangetast. Het streven is om tot 2015 ten minste vijftig procent van de vraag naar stedelijke functies onder te brengen binnen de grens van het bebouwd gebied in 1996.

Het rijk beoordeelt met behulp van de streekplanprocedure en structuurvisies of de provincies en samenwerkende gemeenten deze criteria in acht hebben genomen en of de voorgestelde rode contouren voldoende rekening houden met het in PKB's vastgelegde nationale beleid.

Bron: Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening

Binnen het Kustfundament vindt in principe geen uitbreiding plaats van bebouwing buiten de bestaande bebouwde kernen. Aan ontwikkelingen binnen bebouwd gebied en verblijfsrecreatieterreinen op het kustfundament worden voorwaarden verbonden.

De restricties die vanuit veiligheid worden vastgelegd, en die zijn opgenomen in een keur van het waterkeringsbeheerder, zijn juridisch bindend. Om eveneens doorwerking van restricties in het ruimtelijke spoor te bewerkstelligen, moeten de begrenzingen van de waterkeringen en de restricties ook worden opgenomen in streek- en bestemmingsplannen: de waterkeringsparagraaf

(actiepunten 13). Zolang er geen rode contouren zijn vastgesteld geldt nog het huidige interimbeleid.

5.4.3 Implementatie

Provincie Fryslân

De Provincie Fryslân stelt dat de voortgang van dit actiepunt afhankelijk is van de Beleidsagenda voor de Kust en van de voortgang van deel 3 van de VIJNO. De provincie Fryslân heeft in het kader van haar reactie op de VIJNO aangegeven de meerwaarde van het instrument van de rode contour niet op voorhand in te zien. Bij de voorgenomen herziening van het streekplan zal worden bekeken hoe hiermee verder zal worden omgegaan in het licht van de definitieve PKB-tekst van de VIJNO.

Provincie Noord-Holland

In Noord-Holland heeft een POK-werkgroep in beeld gebracht welke bouwstenen nodig zijn, om te komen tot het vaststellen van bebouwingscontouren voor de kust, en welk proces daarbij gevolgd moet worden. Uitgangspunt is dat de bebouwingscontouren voor de kust overeenkomen met de rode contouren uit de VIJNO, zij het dat in de kustzone het waterkeringsbelang erin verdisconteerd dient te zijn. De belangrijkste bouwstenen voor een kustbebouwingsbeleid zijn volgens de werkgroep:

- de zogenaamde 'veiligheidslijnen' (opgenomen in de leggers van de waterschappen);
- de invulling van de voorwaarden zoals ze in de verschillende delen van kustplaatsen moeten gelden ('ja, mits' en 'nee, tenzij');
- de (rode) contour zelf, die 'strak om de huidige aaneengesloten bebouwing' getrokken moet worden.

De systematiek, zoals die is ontwikkeld door de werkgroep, is flexibel, in die zin dat eventuele toekomstige beleidswijzigingen, die leiden tot een andere ligging van de 'veiligheidscontouren', moeiteloos verwerkt kunnen worden.

De resultaten van de werkgroep zullen ingebracht worden in het lopende traject van het streekplan Noord-Holland Zuid, en het voorbereidingstraject voor een nieuw streekplan Noord-Holland Noord dat in 2002 start.

Provincie Zuid-Holland

Zodra een werkbare aanpak door de provincie is uitgewerkt kunnen de rode veiligheidscontouren via het spoor van de streekplannen verder worden ingevuld. Dit zal onder meer worden ingebracht in de lopende herziening van streekplan West. Omdat de uitgangspunten van de rode contouren vanuit verstedelijking verschillen van die vanuit kustveiligheid en verstedelijking vormt de afstemming daarover een punt van aandacht.

Provincie Zeeland

In 2000 is verkend welke Zeeuwse kustplaatsen voor een 'rode contour' in aanmerking zouden komen vanwege het waterkeringsbelang. Het gaat in de meeste gevallen om situaties waar aaneengesloten bebouwing ligt binnen de ruimte die gereserveerd moet worden voor versterkingen van de waterkering. Uitzondering hierop is de plaats Vlissingen, waarvan een deel van de bebouwing op de waterkering staat.

In afwachting van de definitieve teksten van de VIJNO is uitwerking tot dusver achterwege gebleven. De vaststelling van de rode contouren is een van de acties die ondermeer in het kader van het 2^e Zeeuws Kustbeleidsplan wordt opgepakt (gereed in 2003).

5.5 Beleidslijn Buitendijkse ontwikkelingen

5.5.1 3^e Kustnota

Actiepunt 12

Een beleidslijn zal worden opgesteld, die ingaat op de veiligheidsniveaus van (nieuwe) buitendijkse activiteiten in de grote wateren (zoals havens-, industrieterreinen, kunstmatige eilanden).

Dit betreft een landelijke actie.

Trekker: ministerie van Verkeer en Waterstaat

Partners: rijk, provincies, gemeenten, waterschappen

Gereed: 2001

Belangen in en voor de waterkering – dus in buitendijksgebied – staan bloot aan grotere risico's dan achter de waterkering. Niet alleen voor de kust, maar ook in andere delen van Nederland is bij schadegevoelige activiteiten sprake van risico's in buitendijkse gebieden. Voor het aspect veiligheid in buitendijkse gebieden zal een aparte beleidslijn worden opgesteld, waar ook de kustzone deel van uitmaakt. Voor de kustplaatsen wordt dit onderwerp uitgewerkt in het bovengenoemde project Kustplaatsen. Het ministerie van Verkeer en Waterstaat bewaakt de samenhang.

5.5.2 Implementatie

Aan de ontwikkeling van de beleidslijn Buitendijkse ontwikkelingen wordt van twee kanten een belangrijke bijdrage geleverd: het project Veiligheidscriteria Buitendijks en de Beleidsagenda voor de Kust. Deze zijn van toepassing op verschillende gebieden.

Het voor buitendijks gelegen delen van kustplaatsen van de zandige kust te voeren beleid komt aan de orde in de Beleidsagenda voor de Kust.

Hierin wordt in beeld gebracht hoe de risico's in de kustplaatsen zijn verdeeld. Daarnaast zijn opties in beeld gebracht hoe hiermee om gegaan kan worden en wat hiervan de consequenties zijn. De komende periode is dit onderwerp van discussie. Er is onder andere behoefte aan duidelijkheid over de bestuurlijk-juridische aspecten rond buitendijkse activiteiten: wie draagt welke verantwoordelijkheid bij aanleg en beheer van het gebied.

Dit heeft een raakvlak met de ontwikkeling van de beleidslijn voor buitendijkse gebieden, die behalve in de 3^e Kustnota ook in de VIJNO wordt aangekondigd. Deze beleidslijn moet het toetskader bieden voor buitendijkse activiteiten in de kust, het IJsselmeergebied en het Deltabekken/benedenrivierengebied en zal eind 2002 gereed zijn.

De afstemming tussen de beleidslijn voor de Kust en de beleidslijn Buitendijkse ontwikkelingen vormt een punt van aandacht.

Regionale ontwikkelingen

Omdat er nog geen landelijk beleid is met betrekking tot het stellen van veiligheidsniveaus, wordt dat voor enkele buitendijkse gebieden nu min of meer ad hoc geformuleerd. Het gaat om buitendijkse gebieden bij IJmuiden (Kennemerstrand), rond het IJsselmeer (Flevoland) en het Markermeer (de bouw van IJburg). Op bestuurlijk niveau lijkt hier voor dezelfde veiligheidsniveaus gekozen te worden als het bijbehorende achterland. Dit gaat soms voorbij aan de (globale) risico-overwegingen die aan deze bestaande veiligheidsnormen ten grondslag liggen. Een meer bewuste differentiatie van veiligheidsniveaus kan het rijk een instrument geven om buitendijkse activiteiten af te remmen. Dit zal in 2002 een belangrijk onderwerp zijn bij het formuleren van een (landelijke) beleidslijn Buitendijkse ontwikkelingen.

5.6 Waterkeringsparagraaf in streek- en bestemmingsplannen

5.6.1 3^e Kustnota

Actiepunt 13

Een waterkeringsparagraaf zal worden opgenomen in provinciale waterhuishoudingsplannen, streekplannen en in bestemmingsplannen.

Trekker: provincie en gemeenten

Partners(s): waterschappen, ministerie van Verkeer en Waterstaat en ministerie van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieu

Terugmelding: 2001

In het kader van verbetering van bestuurlijke afstemming, sturing en de ontwikkeling van een integraal kustzone beleid moet er voor gezorgd worden dat beleid, planvorming en uitvoering door rijk, provincies, gemeenten en waterschappen op elkaar zijn afgestemd. Daarbij moeten veiligheidsdoelstellingen een volwaardige rol spelen in provinciale en regionale planvorming. Een belangrijk instrument is in dit verband de waterkeringsparagraaf in waterhuishoudingsplannen, streekplannen en bestemmingsplannen. In het bestemmingsplan worden de diverse beschermingszones van de waterkering opgenomen.

5.6.2 Watertoets

De Beleidsagenda voor de Kust ondersteunt het beleid dat in de 3^e Kustnota is uitgezet en legt een link tussen de waterkeringsparagraaf en de Watertoets (Anders omgaan met water; Waterbeleid in de 21^e eeuw).

De watertoets wordt door het rijk gezien als het aangewezen middel om plannen te toetsen op 'ruimte voor de waterkering'. De inhoud van de watertoets is inmiddels goedgekeurd en er is een *Handreiking voor de toepassing van de Watertoets* uitgebracht.

5.6.3 Implementatie

Provincie Fryslân

Het tweede waterhuishoudingsplan Fryslân (vastgesteld op 31 mei 2000) bevat een paragraaf over de veiligheid van primaire waterkeringen en boezemkaden. Eén van de actiepunten is dat in het volgende streekplan beleid geformuleerd wordt over 'bouwen in de kustzone' en over ruimtelijke reservering voor toekomstige versterkingen van de primaire waterkering. Momenteel besteedt de Provincie bij de beoordeling van bestemmingsplannen vooral aandacht aan het zoveel mogelijk behouden van ruimte voor toekomstige versterking van de waterkering.

Daarnaast loopt momenteel in de provincie Fryslân nog een discussie over de ligging van de waterkeringen op de Waddeneilanden. Deze is van belang voor de vaststelling van de nieuwe leggers door de waterkeringbeheerder.

Provincie Noord-Holland

Het tweede waterhuishoudingsplan Noord-Holland (1998 – 2002) bevat een hoofdstuk *Veiligheid*, met paragrafen over dijkversterking, boezemkaden en de kust. De Provincie vertaalt de veiligheidsdoelstellingen in twee beleidslijnen:

- in de planperiode leggen waterkeringbeheerders langs de Noordzee de ligging van de kering vast in zogenaamde leggers. Elementen die hierbij een rol spelen zullen worden beschreven in een op te stellen kustbeleidsnota;
- Om zowel op korte als op lange termijn zoveel mogelijk 'onnodige' schade aan (nieuwe) bebouwing te vermijden, moet deze zoveel mogelijk worden geweerd uit de waterkeringszone.

In het streekplan Noord-Holland Zuid, dat naar verwachting in 2002 zal worden vastgesteld, zal veel aandacht worden besteed aan 'duurzaam waterbeheer' als basis voor de ruimtelijke ordening. In die context zal ook een paragraaf over kustveiligheid worden opgenomen, waarin de resultaten van de Visie Hollandse Kust 2050 worden verwerkt.

Dit geldt ook voor het nieuwe streekplan Noord-Holland Noord, waarvan in 2002 het voortraject start.

De Provincie beoordeelt bij de toetsing van bestemmingsplannen uitdrukkelijk of er voldoende aandacht is besteed aan 'wateraspecten', al dan niet in de vorm van een waterparagraaf.

Provincie Zuid-Holland

Het waterhuishoudingsplan maakt onderdeel uit van het Beleidsplan Milieu en Water 2000-2004. Hierin komt de veiligheid van de waterkeringen uitdrukkelijk aan de orde en wordt aangegeven dat het stijgen van de zeespiegel, veranderen van het klimaat en dalen van de bodem nieuwe eisen stellen aan het beheer van de kuststrook. De kustverdediging moet veerkrachtig zijn om de dreiging vanuit zee te kunnen blijven weerstaan. Via dynamisch kustbeheer wil de provincie functies als natuur, recreatie en waterwinning combineren. Samen met kustbeheerders en andere betrokkenen wordt een nieuwe visie op het kustbeheer ontwikkeld. De badplaatsbebouwing zal daarin een aparte plaats krijgen. Aangegeven is dat veiligheid integraal deel uit maakt van de ruimtelijke ordening.

Het ruimtelijke ordeningsbeleid van de provincie Zuid-Holland is gericht op een meer sturende invloed van water op het ruimtelijke beleid. Speerpunt van dit waterbeleid is dat in beginsel in streekplannen, structuurplannen en bestemmingsplannen een waterparagraaf wordt opgenomen. Verder dient reeds in het begin van het planproces overleg te worden gevoerd tussen gemeente en waterschap om gezamenlijk de uitgangspunten en wensen vanuit duurzame watersystemen en veiligheid te vertalen naar concrete gebiedsspecifieke ruimtelijke uitgangspunten. Het beleid is verwoord in de nieuwe Nota Planbeoordeling. Vooruitlopend op de inwerkingtreding van de Nota Planbeoordeling is een handreiking voor de waterparagraaf "Bestemmingsplannen blauw gekleurd" uitgebracht. Daarin wordt de opbouw en inhoud van waterparagrafen geschetst en zijn enkele voorbeelduitwerkingen van fictieve plangebieden aangegeven.

Momenteel vindt herziening plaats van de streekplannen Oost en West. Daarin wordt een apart hoofdstuk over het waterbeleid opgenomen. Een waterkeringsparagraaf zal daarvan onderdeel uitmaken.

Provincie Zeeland

In het vigerende waterhuishoudingsplan en in het streekplan wordt het belang van de waterkeringsfunctie genoemd.

De huidige (primaire) waterkeringen zijn in de betreffende bestemmingsplannen opgenomen. Bij de nieuwste bestemmingsplannen is daarbij ook rekening gehouden met eventuele versterkingen met het oog op de zeespiegelstijging.

In het kader van het 2^e Zeeuws Kustbeleidsplan wordt mede op basis van de beheerplannen van de waterkeringbeheerders bezien of dit aangescherpt moet worden. Tevens zal het Kustbeleidsplan aangeven hoe urgent dit is. Dit is echter mede afhankelijk van wat de VIJNO hierover zegt.

5.7 Aanwijzen van gebieden voor jaarrond aanwezigheid en exploitatie van strandpaviljoens

5.7.1 3° Kustnota

Actiepunt 11

Aanwijzen van gebieden voor jaarrond aanwezigheid en exploitatie van strandpaviljoens.

Input hiervoor zijn de uitkomsten van het project Kustplaatsen.

Trekker: provincie

Partner(s): rijk, gemeenten, waterschappen

Gereed: 2002

Hoewel het strand buiten de [rode] contour (actiepunt 10) valt, geldt hier voor een beperkt aantal gebieden en vanuit veiligheidsoogpunt een 'ja, mits' benadering voor jaarrondaanwezigheid en exploitatie van strandpaviljoens. Voor brede, nog onbebouwde duingebieden is jaarrondaanwezigheid van strandpaviljoens ongewenst.

Jaarrond aanwezigheid van strandpaviljoens is vanuit veiligheid en beperking van risico's alleen op die locaties toegestaan waar sprake is van een directe functionele relatie met:

- een kustplaats deels gelegen in de waterkering, of;
- een kustplaats direct achter de waterkering;
- een recreatieconcentratiepunt in of achter de waterkering (met name op de Waddeneilanden).

Aan jaarrond te exploiteren strandpaviljoens worden voorwaarden gesteld vanuit veiligheid, ruimtelijke ordening, natuur en landschap en jaarrond gebruik.

Door rijk, provincie, gemeente en waterschap wordt door middel van de pilot 'Zandvoort' de mogelijkheden voor jaarrond exploitatie van strandpaviljoens uitgewerkt. De pilot levert voorwaarden op, die worden vastgelegd in een modelvergunning, die richtinggevend is voor vergunningverlening langs de gehele kust.

Jaarrondexploitatie bij kustplaatsen heeft een relatie met de procedure die ten behoeve van het vaststellen van [rode] contouren doorlopen dient te worden. Jaarrondexploitatie kan pas ingaan nadat de [rode] contouren en recreatieconcentratiepunten afdoende planologisch verankerd zijn.

5.7.2 Implementatie

Provincie Fryslân

De Friese Waddeneilandgemeenten en Rijkswaterstaat hebben een intentieverklaring ondertekend met voorwaarden waaronder jaarrondexploitatie en –aanwezigheid van strandpaviljoens mogelijk is. Hierin is aangegeven dat het gaat om maximaal negen locaties langs de Friese kust, aansluitend gelegen aan gebieden waar intensieve recreatie plaatsvindt.

Daarnaast vindt bij de goedkeuring van het bestemmingsplan door de provincie, de algemene belangenafweging plaats. Hierdoor kunnen een aantal locaties zoals aangegeven in de intentieverklaring alsnog niet voor een jaarrond exploitatie in aanmerking blijken te komen en daarmee buiten de intentieverklaring vallen. De locaties waar een jaarrondexploitatie mogelijk is, zullen door de provincie in het volgende streekplan vastgelegd worden.

Provincie Noord-Holland

De Provincie Noord-Holland heeft het convenant voor de pilot Zandvoort mede ondertekend. In lijn met het advies van het POK stelt de provincie zich op het standpunt dat jaarrondexploitatie in Noord-Holland uitsluitend binnen het kader van deze pilot mogelijk is. Eerst dienen lessen te worden getrokken uit de pilot en vervolgens zal er op provinciaal niveau moeten worden aangegeven in welke kustvakken, en onder welke voorwaarden, jaarrondexploitatie en -aanwezigheid van strandpaviljoens mogelijk is.

Provincie Zuid-Holland

De provincie Zuid-Holland kijkt met belangstelling uit naar de uitkomsten van de pilot Zandvoort. De provincie Zuid-Holland heeft zelf geen beleid voor jaarrondexploitatie van strandpaviljoens. Langs de Zuid-Hollandse kust zijn enkele strandtenten aanwezig, die ook in de winterperiode doorgaan met hun exploitatie. De waterschappen ter plaatse hebben bij vergunningverlening voorwaarden verbonden, om het beheer van de waterkering, de ontwikkeling van dynamisch beheer van de duinen te waarborgen. Veranderingen hierin vinden vooral plaats op initiatief van de waterkeringbeheerder of gemeenten.

Provincie Zeeland

Op initiatief van de provincie is voorjaar 2001 een beleidsuitwerking voor strandpaviljoens opgesteld en in het ZOW geaccordeerd. Uitgangspunt is de bestaande historisch gegroeide situatie die inhoudt dat, behoudens aan de Schouwse kust, in Zeeland de paviljoens voor het overgrote deel ook in het winterseizoen aanwezig zijn.

De uitwerking komt er op neer dat strandpaviljoens geplaatst dienen te zijn in overeenstemming met het gemeentelijk (ruimtelijke ordenings)beleid en het ontheffingenbeleid van de waterkeringbeheerder. Ook langs de Schouwse kust zullen er naar het zich laat aanzien enkele geschikte plaatsen aanwezig zijn voor jaarrond geëxploiteerde paviljoens. Op andere plaatsen waar door de historisch gegroeide situatie momenteel wel strandpaviljoens jaarrond aanwezig zijn, die daar op basis van het beleid van de 3^e Kustnota niet gewenst zijn, moet jaarrondexploitatie worden heroverwogen.

5.8 Reserveren zandwingebieden op de Noordzee

5.8.1 3^e Kustnota

Actiepunt 14

Reserveren van zandwingebieden op de Noordzee om kwaliteit en kwantiteit van suppletiezand voor de lange termijn veilig te stellen.

Trekker: ministerie van Verkeer en Waterstaat

Partner(s): ministeries van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieu, Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en Economische Zaken

Terugmelding: 2001

Zandwinning op de Noordzee is conform bestaand beleid alleen toegestaan zeewaarts van de NAP – 20 m dieptelijn, danwel meer dan 20 km uit de kust. Een uitzondering hierop is zandwinning in combinatie met onderhoudsbaggerwerk en/of als het bijdraagt aan de vermindering van lokale erosie.

Zowel overheid als particuliere bedrijven kunnen hier (op de Noordzee) zand winnen. De condities zijn vastgelegd in het Regionaal Ontgrondingenplan Noordzee (RON). In dit plan wordt onderscheid gemaakt tussen reguliere winning (waaronder suppletiezand) en zandwinning voor projecten.

De zandwinning op zee komt ook steeds meer in de belangstelling te staan als gevolg van het beleid om zandwinning op land te ontmoedigen. Op termijn leidt dit tot toenemende concurrentie, die kan conflicteren met de noodzakelijke winning voor het handhaven van de kustlijn. Te allen tijde zal suppletie zand van een voldoende kwaliteit tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten beschikbaar moeten zijn. De intentie is locaties voor de winning van suppletiezand op te nemen in het ruimtelijk beleid voor de Noordzee (regionaal ontgrondingenplan Noordzee).

5.8.2 Implementatie

Het reserveren van zandwingebieden op de Noordzee voor zandsuppleties wordt opgepakt in een aantal beleids- en planvormingstrajecten.

- VIJNO heeft de doorgaande NAP -20 m dieptelijn als de zeewaartse begrenzing van het kustfundament opgenomen. Het kustfundament wordt beschermd en versterkt ten behoeve van de veiligheid van Nederland tegen overstromingen.
- Het Structuurschema Oppervlaktedelfstoffen (SOD) en het RON-MER worden herzien. Deel 3 van de PKB van het SOD-1 en het 2^e RON-MER zullen naar verwachting in het voorjaar van 2002 verschijnen. Het RON-2 heeft in de zomer van 2001 ter inspraak gelegen en zal naar verwachting begin 2002 worden afgerond. In het RON-2 is buiten de doorgaande NAP-20 m lijn een 2 km brede strook gereserveerd voor reguliere zandwinning (zoals voor suppleties en voor ophoogzand).
- In lijn hiermee wordt in de PKB Mainportontwikkeling Rotterdam buiten de doorgaande NAP -20 m lijn een 2 km brede strook gereserveerd voor toekomstige suppleties. Deze zone wordt dus uitgesloten voor zandwinning voor de Maasvlakte 2 zelf.

6 Naar integraal kustzonebeleid

6.1 Inleiding

Deze doelstelling ligt in het verlengde van 'anticiperen op de toekomst'. De vraagstukken in de kustzone zijn sector- en regio-overstijgend en spelen op een lange tijdschaal. De Nederlandse kust is onderdeel van een groter geheel. Wat in ons omringende landen langs de kust speelt kan van invloed zijn op onze kusten en andersom.

Voor een duurzame bescherming van laag-Nederland is een integrale benadering van de ruimte nodig. Daarnaast wordt de rol van Europa groter, ook in het kustbeheer. Het beheer van de kusten moet voldoen aan een aantal criteria, die waarborgen dat de kusten duurzaam worden beheerd.

Dit hoofdstuk beschrijft de stand van zaken van het formuleren van integraal kustzonebeleid. Daarnaast gaat dit hoofdstuk in op de Nederlandse participatie in de Europese ontwikkeling van integraal kustzonebeleid en -beheer.

6.2 Formuleren van integraal kustzonebeleid

6.2.1 3^e Kustnota

Actiepunt 15

Formuleren van integraal kustzonebeleid.

Bouwstenen hiervoor zijn ondermeer de interdepartementale voorstudie 'Kust op Koers', de provinciale nota's en visies op de kust.

Trekker: rijk

Partners: provincies, waterschappen, gemeenten en mogelijk belangenorganisaties

Gereed: 2003

Gezorgd moet worden dat beleid, planvorming en uitvoering van de regio's en het rijk op elkaar zijn afgestemd. De Provinciale Overlegorganen voor de Kust vormen het overlegplatform waarop afstemming plaatsvindt. Voor een goede besluitvorming, gericht op duurzame veiligheid in relatie tot andere functies in de Kustzone, is een wisselwerking nodig tussen ruimtelijke ordening en kustverdediging. Dat betekent ondermeer een actieve interactie met de Provinciale Planologische Commissies.

Het rijk, vertegenwoordigd door de minister van Verkeer en Waterstaat, voert regulier overleg met de voorzitters van de Provinciale Overlegorganen Kust om ontwikkelingen te volgen en beleid af te stemmen.

Voor het formuleren van integraal kustzone beleid heeft het rijk de regie en zal in samenspraak met provincies, waterschappen en gemeenten integraal kustzonebeleid formuleren. Dit gebeurt op basis van de interdepartementale voorstudie 'Kust op Koers' en onder meer de (nu in voorbereiding zijnde) provinciale visies op de kustzone en visies van belangenorganisaties. Ter voorbereiding van dit voornemen wordt overwogen een nationaal kustforum in te stellen, waarin rijk, provincies gemeenten en waterschappen en mogelijk belangengroeperingen samenwerken.

6.2.2 Implementatie

Beleidsagenda voor de Kust

De Beleidsagenda vormt een belangrijke stap in het traject naar integraal kustzonebeleid (zie paragraaf 5.2). De vervolgstappen om te komen tot integraal kustzonebeleid worden hierin op de agenda gezet.

Door de werkwijze en organisatiestructuur die voor de Beleidsagenda voor de Kust werd gehanteerd, waarbij in feite alle bij de kust betrokken overheden zijn vertegenwoordigd, werd al gewerkt aan een betere coördinatie van het kustbeleid.

Voor de Beleidsagenda is het Interdepartementaal Directeuren Overleg Kust (IDOK) ingesteld, waar de interdepartementale afstemming plaatsvindt met betrekking tot de beleidsonderwerpen voor de kust. In het IDOK zijn de departementen V&W, VROM, LNV en EZ vertegenwoordigd.

Ook is de bestuurlijke en ambtelijke organisatie- en overlegstructuur tegen het licht gehouden. Daarbij is naast de gewenste actieve interactie tussen POK's en PPC's ook gekeken naar mogelijkheden om de afstemming en coördinatie van vergunningverlening te verbeteren.

Kustforum

Ondanks genoemde overlegstructuren in het kader van de Beleidsagenda voor de Kust, is er (nog) geen nationaal kustforum ingesteld. Wellicht kan de discussieronde over beleidsthema's van de Beleidsagenda, waarbij naast de verschillende overheden ook belangengroeperingen uitgenodigd worden, worden gezien als een uitwerking van het Kustforum. Vanwege de discussie die de term "Kustforum" oproept is dat (nog) niet te zeggen.

Provinciaal beleid

Goede voorbeelden van de provinciale ontwikkeling van integraal kustzonebeleid zijn de Strategische visie Hollandse Kust 2050 van provincies Noord- en Zuid-Holland, de voor Zeeuwsch-Vlaanderen in ontwikkeling zijnde gebiedsvisie en het 2^e Zeeuws Kustbeleidsplan van de provincie Zeeland. In Fryslân zou de hoofdlijnennotitie Waterkering en kustbebouwing een manier kunnen zijn om een begin te maken met integrale planvorming over de kust.

Voor het formuleren van integraal kustzonebeleid zal ook voor de provincie Groningen een rol zijn weg gelegd. Hoewel er geen POK is, is er vanaf 1-1-2002 een Provinciale Omgevingscommissie (POC) ingesteld, waarin in feite alle provinciale adviescommissies zijn geïntegreerd. Dit POC zou wellicht een vergelijkbare rol kunnen gaan spelen.

6.3 Participeren in de Europese beleidsvoorbereiding

6.3.1 3^e Kustnota

Actiepunt 16

Participeren in de Europese beleidsvoorbereiding op het gebied van integraal kustzonebeleid en integraal kustbeheer.

Trekker: rijk

Partners: provincie, gemeenten, waterschappen, belangenorganisaties

Terugmelding: voortgang afhankelijk van de tijdsplanning van de Europese Commissie

De rol van Europa wordt groter, ook in het kustbeheer. Bestaande Europese regelgeving, zoals de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn, stelt voorwaarden aan activiteiten in delen van de kust. De Europese Commissie werkt aan een aanbeveling voor integraal kustbeheer. In het algemeen kan worden gesteld

dat het beheer van kusten moet voldoen aan een aantal criteria, die waarborgen dat de kusten duurzaam worden beheerd.

6.3.2 Implementatie

IKB-aanbeveling

De Europese Commissie heeft een aanbeveling voor Integraal Kustzone Beleid (IKB) voorgesteld. De verwachting is dat de richtlijn in 2002 wordt vastgesteld. Deze aanbeveling spoort aan tot een geïntegreerd beheer van kustgebieden in Europa, waarbij binnen Europa consistent wordt gehandeld.

Nederland heeft bij het opstellen van de ontwerp-aanbeveling een actieve bijdrage geleverd. Hierdoor zijn de aspecten veiligheid en de bedreigingen van klimaatverandering en zeespiegelstijging nu in de uitgangspunten van de strategische aanpak opgenomen.

Kaderrichtlijn Water

De Kaderrichtlijn Water (KRW) is op 20 december 2000 in werking getreden. De KRW beoogt aquatische ecosystemen te beschermen en te verbeteren. De KRW richt zich op de bescherming van zowel grond- als oppervlaktewater. In Nederland voert een interdepartementale projectgroep de implementatie van de KRW uit. Een belangrijk product voor 2002 is het opleveren van een wetsvoorstel om de KRW op tijd en juist te kunnen omzetten in nationale wetgeving. Dit wetsvoorstel wordt naar verwachting in mei in de Ministerraad behandeld. Naar verwachting kunnen in het voorjaar van 2002 de grenzen van de stroomgebiedsdistricten definitief worden vastgesteld. Dit opent de weg voor verdere afstemming op de grenzen van de deelstroomgebieden uit het WB21 traject. De projecten KRW en WB21 zijn onder dezelfde bestuurlijke paraplu geplaatst om de afstemming tussen beide projecten te optimaliseren. Ingezet wordt op geïntegreerde uitvoering van KRW en WB21. Momenteel wordt onderzocht welke structuur in de uitvoering deze integratie kan ondersteunen. In 2002 zal de projectgroep een 'Leidraad voor de waterbeheerder ten behoeve van een correcte en pragmatische implementatie van de Kaderrichtlijn' uitbrengen.

Implementatie Habitat- en Vogelrichtlijn

Het ministerie van Verkeer en Waterstaat voert een verkenning uit naar de mogelijke ecologische effecten van verschillende soorten suppleties en gebruikt deze kennis om de in 2002 geplande vooroeversuppletie bij Texel te toetsen aan de Vogel- en Habitatrichtlijn. Deze verkenning is eind 2001 afgerond.

7 Conclusies en aanbevelingen

7.1 Inleiding

De voorgaande hoofdstukken beschrijven de voortgang van de actiepunten uit de derde Kustnota. Hoofdstuk 7 geeft conclusies weer en legt de relatie met de doelstellingen van het kustbeleid. Aanbevelingen zijn hierin cursief weergegeven.

7.2 Ruimte voor natuurlijke processen

Dynamisch duinbeheer breidt zich uit, maar nog niet alle kansen worden benut. De oorzaak hiervoor lijkt vooral organisatorisch van aard. Hoewel in de 3^e Kustnota is aangegeven dat terrein- en waterkeringbeheerders de trekker zijn, is er nog regelmatig discussie over wie het initiatief moet nemen om gezamenlijk integraal duinbeheer te ontwikkelen. Ook monitoring komt nog niet overal goed van de grond. Zo bestaat er geen goed beeld van het areaal dynamische kust en van de (ecologische) effecten ervan. *RWS gaat gezamenlijk met andere belanghebbenden (waaronder LNV) na, hoe aan dynamisch duinbeheer en het volgen van de effecten ervan een impuls kan worden gegeven. RWS beveelt aan dat op regionaal niveau overleg plaatsvindt over de implementatie van dynamisch duinbeheer, waarbij de bestaande overlegorganen (zoals de POK's) worden benut. Aanbevolen wordt verder om integrale beheerplannen (strand, zeeoep, duinen) te ontwikkelen. Voorbeelden hiervan kunnen zijn Amsterdamse Waterleidingduinen, Kennemerduinen en Meijendel. Hierin moet ook aandacht zijn voor communicatie over het dynamisch beheren van de kust, onder andere met de burger. Tenslotte wordt aanbevolen om de relatie te leggen met de landwaartse begrenzing van het kustfundament (vervolg Beleidsagenda voor de Kust).*

7.3 Bestrijden van structurele erosie

Kustlijnhandhaving

Het beleid Dynamisch Handhaven is succesvol en wordt voortgezet. De kusterosie wordt efficiënt en effectief bestreden en de waarden van en in de duinen kunnen zo duurzaam behouden blijven. *De handhaving van de kustlijn bij steile vooroevers bij diepe getijgeulen vraagt de komende jaren aandacht.* De procedure voor Kustlijnhandhaving werkt tot nu toe naar tevredenheid: men is ingespeeld.

Koppelen van grootschalige zandbalans en BKL

Sinds 2001 wordt er zand gesuppleerd ter compensatie van zandverliezen op dieper water. Het is wenselijk om in de toekomst de relatief kleinschalige BKL-methode te koppelen aan de evaluatie van de grootschalige zandbalans. De toetscriteria voor compensatie van erosie op dieper water moeten hiervoor verder worden ontwikkeld. *Hierbij kunnen twee sporen worden gevolgd:*

- *Vijfjaarlijks worden op basis van de evaluatie van de grootschalige zandbalans enkele grootschalige suppleties gepland, waarbij andere functies zoveel mogelijk meekoppelen. Vooralsnog wordt uitgegaan van een benodigde hoeveelheid zand van 30 miljoen m³ per periode van 5 jaar (=5*6 miljoen m³/jaar). Doel van deze suppleties is het op peil houden van de zandvoorraad van het gehele kuststelsel (tussen NAP – 20m en NAP +3m).*
- *Jaarlijks wordt daarnaast op basis van de kleinschalige BKL-toetsing bepaald waar suppleties noodzakelijk zijn voor het op peil houden van de zandvoorraad in de ondiepe BKL-zone (NAP –8 m tot NAP +3 m). Hiervoor wordt vooralsnog rekening gehouden met een benodigde hoeveelheid zand van ca. 6 miljoen m³ op jaarbasis.*

Ook zal worden bekeken of het wenselijk is om de besluitvormingsprocedure aan te passen. Vooralsnog wordt ervan uitgegaan dat de POK's een belangrijke rol blijven spelen bij de advisering over de suppletieschema's en de doorkijk (het meerjaren schema).

Daarbij is bovendien de relatie met het streven om de afslaglijnen bij kustplaatsen te handhaven (Beleidsagenda voor de Kust) een aandachtspunt.

Metingen

De aanpassing van het meetprogramma met metingen op dieper water en vermindering van de meetinspanning in de ondiepe zone ligt op schema.

Een aandachtspunt blijft om de metingen tijdig beschikbaar te hebben.

Voor de lodingen wordt een nieuwe plaatsbepalingsmethode ingevoerd.

In 2011 zal voor de eerste maal een correctie voor zeespiegelstijging worden doorgevoerd in de methode van toetsing aan de BKL.

7.4 Anticiperen voor veiligheid op de lange termijn

Beleidsagenda voor de Kust en overlegorganen

De landelijke projecten 'kustplaatsen' en 'zwakke schakels', zoals in de 3^e Kustnota was aangekondigd, zijn opgenomen in de Beleidsagenda voor de Kust. Deze is opgesteld in nauwe samenwerking met de andere departementen (VROM, LNV, EZ) en de andere overheden (kustprovincies en -gemeenten, waterschappen) die bij de kust betrokken zijn.

In het voorjaar van 2002 zullen op basis van de Beleidsagenda discussies worden gevoerd. Hierop zal een reactie van het rijk volgen en in het najaar van 2002 zal de minister/staatssecretaris van V&W, mede namens de andere deelnemende departementen deze verkennende fase afsluiten met een beleidslijn. Deze beleidslijn bevat de uitgangspunten voor het vervolg, de planstudiefase.

Overlegorganen (nationaal en regionaal; ambtelijk en bestuurlijk) die in het kader van de ontwikkeling van de Beleidsagenda voor de Kust, en de regionale visieontwikkelingen zijn ingesteld, zullen voor het vervolgtraject op de Beleidsagenda, de discussies en de besluitvorming opnieuw hun diensten kunnen bewijzen. Ook de POK's en de PPC kunnen hierin een belangrijke rol spelen. De POC van de provincie Groningen zou een vergelijkbare rol kunnen spelen als in dit vervolgtraject ook deze provincie wordt betrokken.

Zwakke schakels, rode contouren en een waterkeringsparagraaf

Alle provincies die te maken hebben met urgente zwakke schakels, zoals die in de 3^e Kustnota werden voorzien, zijn bezig met de nadere uitwerking van ruimtereserveringen voor toekomstige versterkingen. Er zijn provinciale verschillen in de wijze waarop dit actiepoint wordt opgepakt. *Aandachtspunt bij de uitwerking van de rode contouren is de afstemming over en aansluiting van rode contouren met deels verschillende uitgangspunten (alleen verstedelijking of verstedelijking en kustveiligheid).*

In de provinciale waterhuishoudingsplannen en (concept)-streekplannen is al aandacht voor veiligheid tegen overstromen en ruimte voor de waterkering. Ook bij de beoordeling van bestemmingsplannen wordt hieraan door de provincies aandacht besteed. *Het rijk ziet momenteel de watertoets als het aangewezen middel om plannen te toetsen op ruimte voor de waterkering en de integratie van waterkeringsaspecten in waterhuishoudingsplannen en in streek- en bestemmingsplannen te verbeteren.*

Beleidslijn Buitendijkse ontwikkelingen

Aan de ontwikkeling van deze beleidslijn leveren het project Veiligheidscriteria Buitendijkse en de Beleidsagenda voor de Kust een bijdrage. *Afstemming tussen beide projecten is een punt van aandacht.* Omdat er nog geen landelijk beleid is, wordt dat voor enkele buitendijkse gebieden nu min of meer ad hoc geformuleerd, waarbij soms wordt voorbijgegaan aan de (globale) risico-overwegingen, die aan deze bestaande veiligheidsnormen ten grondslag liggen. *Dit zal in 2002 een belangrijk onderwerp zijn bij het formuleren van een (landelijke) beleidslijn Buitendijkse ontwikkelingen.*

Strandpaviljoens

In de meeste provincies wordt beleid uitgewerkt voor de aanwezigheid en jaarrondexploitatie van strandpaviljoens. *V&W beveelt aan om, mede op basis van interdepartementale afstemming in de regio, intentieverklaringen op te stellen tussen het rijk en de provincie en/of een combinatie van kustgemeenten en de waterkeringbeheerder. Dit vormt weer de basis voor ruimtelijke/planologische verankering van het beleid.*

Grootschalige zandwinning

Direct buiten de doorgaande NAP – 20 m dieptelijn is in specifieke gebieden, de zogenoemde uitsluitingsgebieden, alleen zandwinning voor de kustverdediging toegestaan. Hiermee is gewaarborgd dat ook in de toekomst voldoende zand voor kustsuppleties op korte afstand van de kust beschikbaar is. Nadere actie op dit punt is vooralsnog niet nodig.

7.5 Naar integraal kustzonebeleid

De aanbeveling voor geïntegreerd kustbeheer (IKB) die de Europese Commissie in 2001 heeft voorgesteld, moet worden uitgewerkt voor Nederland. Dit bestaat onder andere uit het opstellen van een nationale strategie en uit een nationale inventarisatie van wetten, partijen, en instellingen voor alle voor het kustgebied relevante sectoren.

De Beleidsagenda voor de Kust vormt een belangrijke stap in het traject naar integraal kustzonebeleid voor Nederland. De vervolgstappen om te komen tot integraal kustzonebeleid worden hierin op de agenda gezet.

In 2006 is de verwachting dat een eerste rapportage over de implementatie van de IKB-aanbeveling wordt toegezonden aan de EU. Het vervolgtraject van de Beleidsagenda voor de Kust wordt benut om dit in te vullen.

Traditioneel (ook in de 3^e Kustnota) is de invalshoek voornamelijk vanuit (duurzame) veiligheid. De EU besteedt daarnaast ook aandacht aan culturele elementen. Deze invalshoek zou in de lopende acties in Nederland meer benadrukt moeten worden.

De implementatie van de IKB-aanbeveling biedt kansen voor verdere integratie van beleid voor de Nederlandse kustzone.

Bij het maken van suppletieschema's, zeker bij grotere suppletiehoeveelheden, is meer aandacht nodig voor de vogel- en habitatrictlijn. Hiervoor wordt afgestemd met LNV.

Nederland geldt internationaal als kennisleverancier voor integraal kustbeheer. Versterking van het kennismanagement op het gebied van ICZM (NetCoast , Partners voor Water) draagt bij aan de Europese kennisuitwisseling en afstemming. Het ministerie van Verkeer en Waterstaat zal hier in de toekomst verder op inzetten.

8 Geraadpleegde literatuur

Kruik, H. de, 2000

Voorstel nieuwe BKL-ligging op basis van de adviezen van de POK's.
Rijksinstituut voor Kust en Zee, Rijkswaterstaat.

Mulder, J., 2000

Zandverliezen in het Nederlandse kustsysteem. Advies voor
Dynamische Handhaven in de 21 e eeuw. Rapport RIKZ/2000.36. Rijksinstituut
voor Kust en Zee, Rijkswaterstaat.

Roelse, P., 2001

Water en zand in balans; een morfologische beschouwing. Rapport
RIKZ/2002.003, Rijksinstituut voor Kust en Zee, Rijkswaterstaat.

Uit den Bogaard, L., 2001

Invloed zeespiegelstijging op berekening kustlijnligging; voorstel tot aanpassing
rekeningschijf aan zeespiegelstijging. Werkdocument RIKZ/AB 2001.105x,
Rijksinstituut voor Kust en Zee, Rijkswaterstaat.

Traditie, Trends en Toekomst. 3^e Kustnota. December 2000, ministerie van
Verkeer en Waterstaat.

Ruimte maken, ruimte delen. Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening
2000/2020. December 2000, ministerie van Volkshuisvesting Ruimtelijke
Ordening en Milieu.

Natuur voor mensen, mensen voor natuur. Nota Natuur, Bos en Landschap in
de 21^e eeuw. 2000, ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.

Naar integraal kustzonebeleid. Beleidsagenda voor de kust. Februari 2002,
ministerie van Verkeer en Waterstaat, ministerie van Landbouw, Natuurbeheer
en Visserij, ministerie van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieu en
ministerie van Economische Zaken.

Bijlage 1 Overzicht van actiepunten

Overzicht van actiepunten en beoogde trekkers volgens de 3^e Kustnota met daarbij de projecten die daaraan invulling geven met de daadwerkelijke trekkers. Met een * gemarkeerde actiepunten zijn de actiepunten die uit een inventarisatieronde als belangrijk onderdeel voor de gespreksnotitie naar voren kwamen.

Nr	Naam actiepunt	Doel (3 ^e Kustnota)	Trekker actiepunt	Terugmelding / gereed	Project/Kader
Voortzetten "dynamisch handhaven"					
1	Voortgangsrapportage	Jaarlijkse voortgangsrapportage over onderstaande actiepunten	ministerie van V&W	jaarlijks	Kustactie
2	Dynamisch duinbeheer	Meer mogelijkheden benutten voor dynamisch beheer van de duinen	Duin- en waterkeringbeheerders	jaarlijks	Voortgangsrapportage dynamisch kustbeheer
Vergroten efficiëntie					
3	Onderwater suppleren	Onderwater suppleren lijkt in de meeste gevallen efficiënter dan op het strand: onderwater waar het kan, op het strand waar het moet.	ministerie van V&W	jaarlijks	Kusthandhaving; Kust2005
4	Evaluatie onderwatersuppleties	Monitoring en evaluatie van onderwatersuppletie om ervaring en inzicht te vergroten	ministerie van V&W	2004	Kusthandhaving (voorheen Evazand)
5	JARKUS dieper	Uitbreiding van JARKUS-meetraaien naar dieper water ten behoeve van 5-jaarlijkse monitoring en evaluatie van zandbalans op dieper water (actiepunt 6); tegelijkertijd vermindering meetinspanning in weinig dynamische gebieden	ministerie van V&W	2001	Kusthandhaving
6	Evaluatie BKL en zandbalans dieper water	Analyse en evaluatie BKL-ligging en zandbalans dieper water ter controle effectiviteit suppleties voor compensatie zandverliezen dieper water	ministerie van V&W	2001, 2006, 2011	Kusthandhaving (voorheen Belkust) Kust 2005
7	Correctie BKL-parameters	Parameters die worden gebruikt voor jaarlijkse toetsing van de kustlijn moeten "meegroeiën" met de zeespiegelstijging om te voorkomen dat ondanks het suppletiebeleid geen achterstand ten opzichte van de zeespiegelstijging ontstaat	ministerie van V&W	2011, ...	Kusthandhaving
Anticiperen voor veiligheid op lange termijn					
8	Indicatieve zoekgebieden vanuit kustveiligheid	Reservering van ruimte om ontwikkelingen te voorkomen die een toekomstige versterking van de waterkering aan de landwaartse zijde van bestaande smalle waterkeringen onmogelijk maken.	rijk en provincies	2001	Beleidsagenda voor de Kust/VIJNO Hoofdlijnen-notitie (Fryslân); Kustvisie 2050 (NH / ZH); Nota planbeoordeling (ZH); 2 ^e Kustbeleidsplan (Zeeland), Beleidsagenda voor de Kust
9	'Kustplaatsen en Zwakke schakels'	<ul style="list-style-type: none"> Bewustwording van actuele en toekomstige risico's, besluitvorming over maatschappelijk geaccepteerde kans op schade, risiconiveaus, mogelijke oplossingsrichtingen en voorwaarden waaronder gebouwd mag worden en de bestuurlijke verantwoordelijkheden In de gebieden achter de smalle duinen en dijken wordt ruimte gereserveerd ten behoeve van toekomstige versterkingen (actiepunt 8). In 	ministerie van V&W	2001	

Nr	Naam actiepunt	Doel (3 ^e Kustnota)	Trekker actiepunt	Terugmelding / gereed	Project/Kader
10	Rode contouren	deze ruimte mogen activiteiten niet belemmerend zijn voor de waterkerende functie. Beperking van bebouwing buiten bestaande bebouwde gebieden om te voorkomen dat toename van buitendijkse risico's optreedt; om verdergaande bolwerkvorming tegen te gaan en om het beschermde gebied (kader EHZ) en het landschappelijke karakter van de kust niet verder aan te tasten	provincies	2002	Beleidsagenda voor de Kust "Kookboek" (NH); Kustvisie 2050 (NH/ZH); Nota planbeoordeling (ZH); 2 ^e Kustbeleidsplan (Zeeland); Hoofdlijnennotitie (Fryslân) VROM-Werkgroepen Rode en Groene Contouren
11	Jaarrond exploitatie strandpaviljoens	Aanwijzen van locaties voor jaarrondexploitatie van strandpaviljoens met inachtneming van de voorwaarden in de 3 ^e Kustnota en de Pilot Zandvoort	provincies	2002	Pilot Zandvoort (NH); Hoofdlijnennotitie; Kustvisie 2050 (NH/ZH); Nota planbeoordeling; 2 ^e Kustbeleidsplan (Zeeland)
12	Beleidslijn risiconiveaus buitendijks	Beleidslijn risiconiveaus buitendijkse gebieden is een algemeen landelijke actie en zal ook betrekking hebben op kust.	ministerie van V&W	2001	Veiligheidscriteria buitendijks/ Beleidsagenda voor de Kust
13	Waterkeringsparagraaf	Veiligheidsdoelstellingen moten een volwaardige rol spelen in provinciale en regionale planvorming. Opname van de beschermingszones van de waterkering in bestemmingsplannen	provincies en gemeenten	2001	Kustvisie 2050 (NH/ZH); Nota planbeoordeling (ZH); 2 ^e Kustbeleidsplan (Zeeland); Hoofdlijnennotitie (Frylân)
14	Reserveren zandwingebieden Noordzee	Veiligstellen van de kwaliteit en kwantiteit van suppletiezand voor de lange termijn	ministerie van V&W	2001	
Integraal kustzonebeleid					
15	Integraal kustzonebeleid	lange termijn veiligheid waarborgen door koppeling van RO, sociaal-economische en landschapsecologische ontwikkelingen aan doelstelling voor bescherming van laag Nederland. Mede op basis van bouwstenen Kust op Koers, provinciale visies en beleid	rijk	2003	Beleidsagenda voor de Kust -> Integraal kustzonebeleid Kustvisie 2050 (NH/ZH); Nota planbeoordeling (ZH); 2 ^e Kustbeleidsplan (Zeeland); Hoofdlijnennotitie (Frylân)
16	Europese beleidsvoorbereiding	Actief bijdragen aan de totstandkoming van Europees kustbeleid	rijk	afhankelijk van planning Europese Commissie	IKB-aanbeveling; Implementatie KRW; Implementatie vogel- en habitatrichtlijn